

Jednou — nebylo mi více než šestnáct let — potkal jsem na cestě půvabnou dívku Kristinu, kráčí podél háje drobnými kráčky ptáka, jenž má na chvat. Proč neletěla, jsouc tak útlá? Měl zajisté křídla, roztomilý andílek, ukrytá pod šatem; ale byla by musela snít korset a k tomu, jsouc cudná, by byla nikdy nesvolila. Hopkující chvátala co nejvíce, nezastavovala se, aby si utrhla hrst kaktusů, na nichž sem a tam plál nopl jako nachová kapka rosy, aby naslouchala bzučení hádajících se mšic, aby pohlédla na jiskřivé mihání libel na jasné hladině. Jaro bylo rozlitosstné, že šla jím, aniž by si ho všimla.

“Aj, vy zde, má přítelkyně Kristino,” pravil jsem jí. “Kam běžíte tak rychle, tak daleko od své babičky, předoucí plátno, bílé jako snib?”

Zprvu váhala mi odpovědět; jsou věci, jež člověk neodvažuje se zdělití okoljdoucím lidem; konečně, rdíc se a klopie k zemi oči, jichž víčka vrhala na tváře jemný stín, pravila:

“Chci dostihnouti svého milence Očekává mne v lesíku, tam dole, na pravo u cesty.

“Ach! jak jste rozumná!” zvolal jsem. Jest mnoho mladých dívek, které na vašem místě hrály by si se svými panenkami anebo by doma učily své mladší setry slabikovat. Toť zábava příjemná a zaměstnání zajímavé! Nebo by se věnovaly starostem o domácnost, pomáhajíce matkám a služkám, oprašující nábytek, srovnávající fajanc do skříní, perouce prádlo; vytečné prostředky pro zhrubění kuže a zúlámání nehtů! Ne, ne, jediná věc, kterou sluší se konati, když člověk je mladý a roztomilý, jest nabízení rtů tomu, kdo si jich přeje. Nebylo by sladko žíti, kdyby nebylo sladko milovati. Svě srdce, sny, a všechny kouzelné půvaby své rozvité mladosti podávejte v jedné kytici sladkých květů. Vězte, že ústa jsou stvořena pro políbení jako ráže pro pocely včel, ačkoli jest láska ukrutná, je přece nevyrovnatelným blahem; a po radosti úsměv u není v ní nic slastnějšího než radost pláče. Jděte, jděte, má přítelkyně Kristino, běžte rychle, ještě rychleji, k jedinému blahu a hořkosti, jimiž se obrodíte a nezemřete!”

Ale bezpochyby Kristina nepotřebovala býti pobádána k něžnosti; neboť, neposlouchajíc mne, byla již velmi daleko, tam dole, u lesíka, kam jsem ji viděl vkročití vzmachem vlaštovky, jež padá do hnízda.

Pospíšil jsem si a přiblížil jsem se. Za hustým pletivem travin neviděl jsem nikoho, ale slyšel jsem zvuk polibku, ještě jednoho, přál jsem Kristině krásnou a dlouhou lásku! — — —

Podruhé — upomínalo mě to ještě, ale slabě na dobu, kdy jsem byl mlád — setkal jsem se na na slavnosti s krásnou dámou Kristinou, jdoucí síní palácovou hrdým krokem císařovny, jež neráčí se ani usmáti. Nepodobala se nyní malé dívce, která hopkovala tak rychle podél jarního háje. Méně jsouc roztomilá, byla za to krásnější ve skvělosti látek a nádhře klenotů; bylo by těžko říci, zda obklopující ji záře byla z jasu lustrů nebo z záru všech na ni upřených očí! Neboť nejkrásnější princové, všichni vyslanci se všemi dvořany nevšimali si než Kristiny; byl to rozkošný pohled, jak nejmenší z nich byl by umřel radostí ze slávy, kdyby byl směl políbiti, kleče na kolenou, zlatou přasku na jejím střevíčku z hermelínu. Ale ona nedbala na tolik lásky a úcty. Ola, lhostejna středem nadšených skupin! Ani si nevšimla u dveří malého pážte, které pohlížejíc na ni, omdlévalo unylostí.

“Aj, vy zde, má přítelkyně Kristino!” pravil jsem. “Kam jdete tak hrdá, bez soucitu pro zástupy, jež vás obklopují a sledují svou horoucí žádost?”

Neodpověděla mi hned, pozorujíc mne s opovržením, myslíte si zajisté, že krásná dáma mne nepoznala; konečně, odpověděla, mluvíc zvolna, jak by vyvíral — kapka po kapce, pramen z diamantů a perel:

“Jdu ke králi. Očekává mne v galerii, kde jsou zavěšeny obrazy jeho předků; právě dnes mi nabídnou, s titulem markýzky, všechno zlato a všechny drahokamy, jež ukofistil nedávno v bitvách s radžou Sirinagorským.”

“Ah, jak jste rozumná!” zvolal jsem. “Jest mnoho žen, které na vašem místě zůstaly by doma, aby připravily večeri svým manželům nebo učesaly děti. Anebo cítíce rozechvění v srdci, zastavily by se při hluku těchto princů, vyslanců a dvořenínů; snad slzou svou by potěšili malé ubohé páže. Ne, ne, toliko samá žádost slávy a bohatství jest důstojným zaměstnáním duše. Člověku imponuje toliko býti hlučně pozdravován davy, obývati dům mramorový a mosaikový, vznešený jako chrám, míti ve svých skříních, ve svých pouzdrech nevyčerpatelné bohatství. Jděte, jděte, má přítelkyně Kristino, jděte ku králi; jste velmi skromná, že spokojujete se s titulem markýzky a nepatrným pokladem radžovým.”

Ale Kristina neztrácela času, byla již daleko, ve vestibulu, vydlážděném malachitem; viděl jsem ji mizeti ve vysokých dveřích, jejichž draperie zase splynuly.

Sledoval jsem ji, přiblížil jsem se k záclonám; skrze nádherné, husté tkanivo neviděl jsem nikoho, ale slyšel jsem v tichu, jaké panuje kolem přibytku králů, zvuk zlata a kamení a přál jsem Kristině dlouhé a slavné bohatství. — — —

Potkal jsem ji po třetí — jsa ještě méně mlád, téměř stár a tak

mladší; bylo to za podzimního čera na rovné silnici, ve stromofadi s listy sešloutými. Položili ji s obličejem, jak jest zvykem v té zemi, na černá nosítka, jež nesli čtyři muži a ona byla velmi bledá, neboť byla mrtva. Za ní valil se průvod příbuzných, dlouhými závoji. A nebe, jediný to šedý oblak, černá pole, zbahnilá dlouhým deštěm a stromy s řídkými, opadávajícími listy, vše bylo melancholické v tomto podzimním večeru. Ale ona, zesnulá, neviděla ani hoře lidí, ani věcí; nermoutila se.

“Aj! vy zde, má přítelkyně Kristino!” pravil jsem jí. “Kam jdete v této zasmušilé slávě, vzdálena svého domu, svého města, svého života?”

Myslil jsem, že mluvil jsem na darmo; stává se zřídka, že mrtví se probouzejí, aby odpověděli okoljdoucím lidem; nicméně, aniž zachvěla víčky, aniž pohnula rtoma, pravila hlasem, jenž byl pouze dechem.

“Jdu do hrobu. Vykopali jej na malém hřbitově, jež vidíte tam dole, na pravo od cesty.”

“Ah! jak jste rozumná!” zvolal jsem. “Tentokrát, tentokrát máte rozum. Dostala jste konečně políbení, jež zavřelo vám ústa na vždy a Skon jest král, který vám dal poklad nevyrovnatelný, mlčenlivý poklad pokoje a zapomenutí. Nechtěť pospíší si hrobaři položití vás do hrobu sladkého a hlubokého a nechtěť naházejí na vás mnoho, mnoho země, abyste nikdy neslyšela marný hluk věcí a ještě marnější shon lidí.”

Následoval jsem ji. Neplakal jsem.

Skrz tmavou zeleň sosen a skloněných bříz, vysázených na pokraji, neviděl jsem rakev spouštěti do hrobu; ale slyšel jsem v tichu, jaké bývá při pohřbu, hluk a ještě hluk země, padající s lopat a přál jsem své přítelkyni Kristině dlouhý a dobrý spánek!

Novodobé otroctví.

Před několika roky poukázáno bylo chicagským časopisectvem na tak zvaný “potní systém”, který zaveden jest ve mnohých dílnách krejčovských. Ubohé nedospělé i dospělé dívky těsnají se zde v úzkých, tmavých a v každém ohledu nezdravých místnostech a za plat, který může nazván býti almužnou, avšak nikdy ne mzdou, ztrácejí v těchto doupatech jediný statek svůj — zdraví. Úřady ponuknuty veřejným tiskem učinily pokus, aby v těchto dílnách, kde pěstuje se novodobé otroctví, zavedeny byly trochu lepší zdravotní poměry. Již soukromou cestou hleděli někteří jednotlivci odpomoci hrozným těm poměrům a umírniti osud těchto otrokyň zřízením kooperativních dílen.

Vyšetřováním, které předsevzato bylo státním zákonodárstvím, bylo zjištěno, že zlo to nejen nebylo vyplněno, nýbrž že kvete bujněji

než kdy jindy. Po celé Chicagě šířky v bídných, pachem a v neplněných doupatech, kde rozličné nemoci nalézají nejlepší půdu ku svému vzniku a rozšíření. V těchto novověkých mučírnicích stovuje se většina oděvů, které putují potom do velkých kupeckých skladů. Aby ubohá stvoření v podobných dílnách zaměstnaná co nejdříve se světa byla sprovazena a mohla býti nahrazena novými obětmi, vyplácejí se jim tam bídné mzdy, že za ně sotva zaopatří si nejnútnejších potřeb životních.

Bylo a jest povinností zdravotních úřadů městských, které tyto zlořády měly by dobře znáti, aby zakročily, pokud zákon jim zakročiti dovoluje. Ze se to nestalo, že naopak staly se hrozné ty poměry ještě hroznějšími, dokazuje, že naši tovární inspektoři hrubě zanedbávali svou povinnost, neboť oni mohli alespoň přinutiti nesvědomité zaměstnavatele, aby učinili zadosť předpisům, týkajícím se čistoty, počtu v místnosti zaměstnaných dělníků, nebezpečnosti ohně a pod. Tyto předpisy jsou samy v sobě nedostatečné a proto jest nyní úlohou zákonodárstva, aby je co nejvíce rozšířilo a zároveň ustanovilo trest inspektorům, kteří ve svém okrsku se nepostarají, aby zákony ty byly zachovávány.

Jest jisto, že mnoho obchodníků a pracidajců, kteří nyní ve svých dílnách sami provozují “potní systém” a ve svých skladech mají laciné zboží tam vyrobené, uznávají neblahé následky tohoto vyúžitkování posledních sil slabých dívek a rádi by podali pomocnou ruku, kdyby zároveň nemusili se obávati neblahé konkurence, která hledí stále stlačovati ceny a musí zjednatí si proto lacinou práci. Povinností zákonodárstva jest, aby těmto poměrům byl učiněn konec a zavedeny nové, z nichž by měly prospěch nejen dosavadní otrokyně, ale s nimiž s radostí by souhlasili i všichni, kdož doposud mají užitek z laciné práce. Každý, kdo za dollar aneb laciněji koupí si košili z dobré látky, má proti své vůli též podíl na tom, že nešťastné šičky při nepatrných mzdách v bídných brložích zdraví i život ztrácejí.

Pochybujeme však, že by toto zlo mohlo býti z kořene vyplněno nějakým zákonem. Dokud mezi šičkami nenabude půdy myšlenka pevné organizace, která by mzdy diktovala a dokud nechopí se rázné svépomoci, potud potrvá řádění potného systému. Nebude provozován tak veřejně, ale v zastrčených uličkách rozlehlého Chicaga pokvete dále.

* Tři zdušené děti. — V Lodhřově zemřely 20. m. m. v noci náhle tři dívky vdovy Kat. Dvořákové a sice Julie 9 a půl roku, Anna 6 a čtvrt roku a Jan 4 roky čítající. Přivolaný obvodní lékař MUDr. J. Khek zjistil, že zahynuly vesměs zdušením. Poněvadž na Kateřině Dvořákové lpí podezření, že zúmyslně zavinila smrt svých dítek, byla dopravena do vyšetřovací vazby k soudu v Jindř. Hradci.